

ASCLEPI; EL DÉU D'EMPÚRIES

Asclepi [en llatí 'Esculapi'] és un déu metge (que pertany al grup dels 'déus grans homes', és a dir, *herois culturals* o personalitats divinitzades a causa de la seva vida exemplar). Segons el mite, era fill d'Apol·lo i de la mortal Còronis (Crònide), filla del rei tessali Flègies. Va aprendre medicina amb el centaure Quiró, practicava el seu art sota una figuera a Quios i era capaç de ressuscitar els morts, per això Zeus, tement que fes desaparèixer la mort de la faç de la terra el va fulminar amb un llamp. En venjança per aquesta mort, Apol·lo va matar els Cíclops. Al FEDÓ, les últimes frases de Sòcrates són per recordar que deu un gall a Asclepi, potser perquè el filòsof volia agrair-li la seva salut, però també és possible que l'ofrena d'un gall tingui un irònic significat sexual.

Anneu Cornut (un filòsof estoic d'origen libi del segle I d.C., que visqué a Roma en temps de Neró i que tal vegada fou un llibert de la família de Sèneca), ens descriu el déu en un manual de mitologia (anomenat 'Epíndrome' o 'Repàs'), en què posa èmfasi en els elements al·legòrics del personatge. El text fa així:

«Novament digueren [d'Apol·lo] que és fill seu Asclepi, el qui es creu que donà a conèixer als homes l'art de la medicina: és que era necessari posar també en aquest camp una empremta divina. Asclepi [Asklepiós] revé el seu nom del fet que cura alleugerint [èpiós iâsthai] i retarda la rigidesa [apósklesin] que es produeix amb la mort. I per aquesta raó situen al seu costat una serp, donant a entendre, que els qui recorren a la medicina experimenten alguna cosa de similar al que fa aquest animal, en tant que, per dir-ho així, es renoven de les seves malalties i es treuen de sobre la vellesa; també ho fan perquè la serp és símbol d'observació atenta, que se'n necessita molta als tractaments mèdics. També el bastó sembla que simbolitza quelcom similar, perquè a través seu es representa que, si no ens recolzem en aquests conceptes, quan estem caient sovint a la malaltia, perdríem peu més de pressa del que cal i aniríem a parar a terra. Es diu que Quiró [Xeíron] crià Asclepi i l'exercità en les especulacions mèdiques, amb el que volen donar a entendre que el mestratge es fa realitat a través de les mans [Xeirón]. Diu també la tradició que Asclepi tenia una dona, Epíone, nom que s'ha introduït al mite de manera no ociosa i que al·ludeix al remei de les malalties que s'aconsegueix a través de la medicació que alleugereix [epíou]» (EPÍNDROME, o 'Repàs de les tradicions teològiques dels grecs, 33).

Segons l'interpretació simbòlica, Asclepi és fill d'Apol·lo, un déu considerat perillós per venjatiu (i que, per tant, també podia provocar malalties). El déu metge es presenta com una antítesi de la mort és «A-sklepiós», etimològicament 'el que no coneix la rigidesa' (amb alfa privativa); rigidesa que s'identifica amb la mort.

Per als catalans Asclepi és, sobretot, el déu de la neàpolis d'Empúries. Des que l'any 1909, en ple noucentisme, es descobrí l'estàtua, de 900 quilos i dos metres d'altura, hi ha hagut un dubte raonable sobre si el déu d'Empúries representava Asclepi o Serapis, hipòtesi que compta al seu favor amb el fet que també es descobrí un text votiu adreçat a aquest déu. Serapis era un déu d'origen egipci i fou

una divinitat sincrètica. En tot cas, que hi fos venerat el déu de la salut és força consistent amb què Empúries sigui la ciutat més llunyana que van fundar els grecs.